

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489

59 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (toliau – Švietimo įstatymas) 59 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybinės ar savivaldybės švietimo įstaigos (išskyrus aukštąją mokyklą) vadovu gali būti ne žemesnį kaip magistro kvalifikacinį laipsnį arba prilygintą aukštojo mokslo kvalifikaciją, arba teisės aktų nustatyta tvarka pripažintą kaip lygiavertę užsienyje įgytą kvalifikaciją turintis asmuo ir jam atliktas vadovavimo valstybinei ar savivaldybės švietimo įstaigai (išskyrus aukštąją mokyklą) kompetencijų vertinimas švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka arba, jeigu jis vienoje švietimo įstaigoje vadovo pareigas ėjo ne mažiau kaip 10 metų ir jam atliktas vadovavimo valstybinei ar savivaldybės švietimo įstaigai (išskyrus aukštąją mokyklą) kompetencijų vertinimui prilygintas vertinimas švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka. Asmuo skiriamas į švietimo įstaigos (išskyrus aukštąją mokyklą) vadovo pareigas švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka įvertinus jo gebėjimus įgyvendinti viešam konkursui pateiktas vadovavimo švietimo įstaigai gaires ir pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas.

Šio įstatymo nuostatos, kad valstybinės ar savivaldybės švietimo įstaigos (išskyrus aukštąją mokyklą) vadovu gali būti ne žemesnį kaip magistro kvalifikacinį laipsnį įsigaliojo nuo 2024 m. rugsėjo 1 d.

Iki 2024 m. rugpjūčio 31 d. į pareigas priimti valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovai, kurie neturi jų pareigoms eiti būtino išsilavinimo, toliau eina pareigas, bet ne ilgiau kaip iki 2027 m. rugpjūčio 31 d. Per šį laikotarpį reikalaujamo išsilavinimo neįgiję švietimo įstaigų vadovai atleidžiami iš einamų pareigų.

Priklausomai nuo magistrantūros studijų programos¹ magistrantai studijuoja modernias organizacijų valdymo teorijas, mokymo procesus ir tyrimus, karjeros projektavimo metodologiją, pedagoginės veiklos modeliavimą, personalo ugdymą organizacijoje, švietimo kokybės vadybą ir projektų valdymą, švietimo sociologiją, švietimo organizavimo sistemas,

¹ https://www.aikos.smm.lt/Registrai/Studiju-programos/_layouts/15/Asw.Aikos.RegisterSearch/ObjectFormResult.aspx?o=PROG&f=Prog&key=4157&pt=of&ctx_sr=NOAJZ8Kgp7rQy5e34aTmdDoVpQI%3d

nuolatinio mokymosi kokybės vertinimą, kultūros ir švietimo kaitą, kaitos psichologiją ir kt. Magistrantai turės moksliniais tyrimais paremtas naujausias žinias vadybinės veiklos, ugdymo turinio, proceso, švietimo organizacijos strateginio vystymo srityse; išmanys politinį, teisinį, filosofinį, sociologinį švietimo kontekstus; išmanys švietimo vadybos reiškinių taikomųjų tyrimų atlikimo ir naujų faktų atradimo principus; gebės, analizuojant, vertinant švietimo vadybos reiškinius ir priimant inovatyvius sprendimus, remtis gilesniu supratimu apie švietimo vadybos veiklos filosofinius ir sociologinius aspektus ir kt.

Kiekvienas pretendentas, ketinantis dalyvauti paskelbtame konkurse švietimo įstaigos (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovo pareigoms eiti, konkurso komisijai privalo pateikti vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijų vertinimo ataskaitos, liudijančios, kad pretendentas atitinka vadovui privalomas vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijas, kopiją².

Pažymėtina, kad pakartotinis tų pačių kompetencijų vertinimas diskredituoja magistrantūros studijų programas bei jų rezultatus ir sukelia abejonių aukštojo universitetinio mokslo kokybe, todėl įstatymo projektu siūloma atsisakyti nuostatų, kad vadovavimo valstybinei ar savivaldybės švietimo įstaigai (išskyrus aukštąją mokyklą) kompetencijų vertinimą atlieka švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota institucija.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Švietimo įstatymo 59 straipsnio 8 dalies 5 punktą kiekvienais metais iki sausio 20 dienos valstybinės ar savivaldybės mokyklos (išskyrus aukštąją mokyklą) vadovas teikia švietimo įstaigos (išskyrus aukštąją mokyklą) bendruomenei ir mokyklos tarybai svarstyti bei viešai paskelbia savo metų veiklos ataskaitą.

Mokyklos taryba, įvertinusi vadovo ataskaitą ir mokyklos bendruomenės narių siūlymus, priima sprendimą dėl mokyklos vadovo metų veiklos įvertinimo ir pateikia jį valstybinės mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai (dalyvių susirinkimui) ar jos (jo) įgaliotam asmeniui, savivaldybės mokyklos – savivaldybės merui. Susipažinusi su mokyklos tarybos įvertinimu, vadovo ataskaitą, dalyvaujant mokyklos vadovui, svarsto ir įvertina valstybinės mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas) ar jos (jo) įgaliotas asmuo, savivaldybės mokyklos – savivaldybės meras.

Nacionalinė švietimo agentūra, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2018 m. kovo 27 d. įsakymu Nr. V-279 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų veiklos vertinimo nuostatų patvirtinimo“³, vykdo švietimo įstaigų vadovų metų veiklos ataskaitų vertinimo stebėseną.

² <https://www.nsa.smm.lt/vadovu-ir-pedagogu-vertinimas/pretendentu-kompetenciju-vertinimas/>

³ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0cafc6e053e311eb9dc7b575f08e8bea>

Nacionalinė švietimo agentūra 2022 m. išanalizavo 1641 švietimo įstaigų vadovų veiklos ataskaitas. Iš jų įvertinta: labai gerai – 934, gerai – 256. 2023 m. išanalizuota 1629 švietimo įstaigų vadovų veiklos ataskaitos. Iš jų įvertinta: labai gerai – 893, gerai – 326.

Pagal Vadovavimo valstybinei ar savivaldybės švietimo įstaigai (išskyrus aukštąją mokyklą) kompetencijų vertinimo ir jam prilyginto vertinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. V-518⁴, mokyklos vadovui, kuris vienoje švietimo įstaigoje vadovo pareigas ėjo ne mažiau kaip 10 metų ir nors jo veikla kiekvienais metais buvo vertinama kaip viršijanti lūkesčius arba atitinkanti lūkesčius (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – labai gerai arba gerai) yra atliekamas prilygintas vertinimas. Mokyklos vadovas, siekdamas, kad būtų atliktas prilygintas vertinimas Nacionalinei švietimo agentūrai turi pateikti prašymą atlikti prilygintą vertinimą, kartu jame nurodydamas viešai prieinamus švietimo įstaigos ir jos vadovo veiklos duomenis, veiklos dokumentus, įvairias švietimo įstaigos ir (ar) jos vadovo veiklos vertinimų ataskaitas, kurios geriausiai pagrindžia jo vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijų raišką su nuorodomis į paminėtus viešus duomenis, dokumentus ar ataskaitas ir kt. Prilyginto vertinimo būdai: dokumentų ekspertinis vertinimas ir aptarimas, struktūruotas pokalbis su pretendentu; dokumentų ekspertinis vertinimas ir aptarimas, pretendento veiklos stebėseną darbo vietoje.

Pakartotinis valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų vadovų veiklos vertinimas sukelia abejonių mokyklos bendruomenės, mokyklos tarybos, valstybinės mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo) ar jos (jo) įgalioto asmens, savivaldybės mokyklos – savivaldybės mero vertinimo objektyvumu, didina biurokratinę naštą mokyklų vadovams.

Pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – Ministerija) 2025 m. vasario 14 d. el. p. patektą informaciją, *2021 metais Ministerija turėjo strateginio plano priemonę „organizuoti švietimo specialistų vertinimą, mokyklų išorinį vertinimą ir tobulinimą po vertinimo“ (396 tūkst. Eur) ir šias lėšas skirdavo įsakymais tam tikroms veikloms pagal šią priemonę. Tačiau buvo priimtas sprendimas nuo 2022 m. 376 tūkst. Eur šiam tikslui skirtas lėšas perkelti tiesiai į Nacionalinės švietimo agentūros sąmatą. Nuo 2022 m. Ministerija nebet kontroliuoja tikslaus lėšų naudojimo švietimo specialistų vertinimui. Minėtoms veikloms numatyta apie 376 tūkst. Eur.*

⁴ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/259373d00c4211efbcbfb318996800a8>

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatoriai – Seimo narė Ilona Gelažnikienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu pretendentas, ketinantis dalyvauti paskelbtame konkurse švietimo įstaigos (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovo pareigoms eiti, konkurso komisijai privalo pateikti Nacionalinės švietimo agentūros vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijų vertinimo ataskaitos, liudijančios, kad pretendentas atitinka vadovui privalomas vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijas, kopiją.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma pakeisti Švietimo įstatymo Nr. I-1489 59 straipsnio 2, 3 dalis ir atsisakyti nuostatų, kad vadovavimo valstybinei ar savivaldybės švietimo įstaigai (išskyrus aukštąją mokyklą) kompetencijų vertinimą atlieka švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota institucija.

Švietimo įstaigų vadovų atranka būtų vykdoma vadovaujantis Konkurso valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų pareigoms eiti tvarkos aprašu⁵. Šis įstatymo pakeitimas sąlygotų administravimo kaštų sutaupymą, biurokratijos sumažinimą, aukštojo mokslo įvertinimą, pasitikėjimą viešo konkurso mokyklų vadovo pareigoms eiti komisijos bei valstybinės mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo) ar jos (jo) įgalioto asmens, savivaldybės mokyklos – savivaldybės mero darbu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Įstatymo nuostatos neturės neigiamų pasekmių ekonomikai, socialinei aplinkai ar viešajam administravimui.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

⁵ <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b5eaa1605f2b11ef886fef8659c71d0>

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo įgyvendinimas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 59 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, reikės pakeisti:

- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 1 d. įsakymą Nr. V-1193 „Dėl Konkurso valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų pareigoms eiti tvarkos aprašo patvirtinimo“;

- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2018 m. kovo 27 d. Nr. V-279 įsakymą (2021 m. sausio 11 d. įsakymo Nr. V-48 redakcija) „Dėl Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų veiklos vertinimo nuostatų patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. gegužės 7 d. įsakymą Nr. V-518 „Dėl Vadovavimo valstybinei ar savivaldybės švietimo įstaigai (išskyrus aukštąją mokyklą) kompetencijų vertinimo ir jam prilyginto vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-1194 (Nauja redakcija nuo 2024-09-01) „Dėl Kvalifikacinių reikalavimų valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovams aprašo patvirtinimo“.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu nėra nustatomos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Kitų įstatymų keisti nereikės. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos turės priimti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymui įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės (savivaldybių) biudžeto nereikės. Įgyvendinus įstatymo pakeitimą bus sutaupytos valstybės biudžeto lėšos.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai yra „valstybinės ar savivaldybės švietimo įstaigos vadovas“, „magistro kvalifikacinis laipsnis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia:

Seimo nariai